

Sant Martí d'Aiguafreda

Aiguafreda

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Aiguafreda de Dalt

Coordenades:

Latitud: 41.78863
Longitud: 2.25747
UTM Est (X): 438302
UTM Nord (Y): 4626575

Classificació

Número de fitxa: 08014 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Modern
Segle: XII-XVII
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Presenta deficiències estructurals importants, amb l'absis desplomat i grans esquerdes en bona part dels murs.
Protecció: Legal
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: BCIL 2648-I / Acord Ple Consell Comarcal
Número inventari: IPA 28329
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Religíós
Titularitat: Privada
Titular: Bisbat de Vic. C. Santa Maria, 1. 08500 Vic
Autoria de la fitxa: Marta Lloret Blackburn- Antequem, S.L.
Data de registre de la fitxa: dc., 12/12/2012 - 01:00

Descripció

Sant Martí del Congost és una església romànica construïda durant el segle XII sobre una església anterior. La planta de l'edifici era rectangular amb l'absis semicircular i s'hi accedia per un portal adovellat situat a la façana de migdia. Les reformes més notables del temple van fer-se durant el segle XVII, amb la construcció de les capelles laterals i la sagristia, l'obertura d'un nou portal al mur de migdia i la construcció del campanar. A causa de les deficiències estructurals que patia, entre el segle XVII i XVIII va reforçar-se la part de l'absis i s'hi va adossar dependències de la rectoria. És un edifici de planta de creu llatina amb l'absis no marcat en planta a l'exterior i semicircular a l'interior. La nau està coberta amb volta de canó, que descansa sobre la cornisa de les parets laterals. Les capelles laterals s'obren a la nau amb arcs de mig punt sobre pilastres de pedra i estan cobertes amb volta d'aresta. L'absis està cobert amb volta de quart d'esfera i presenta set fornícules separades amb columnetes, que van posar-se al descobert en una prospecció que va fer-se durant la segona meitat del segle XX. Als peus del temple hi ha el cor sostingut amb bigues de fusta, al qual s'accedeix per unes escales de cargol. Al seu costat hi ha el portal primitiu tapiat, d'arc de mig punt adovellat, i sobre el cor hi ha una finestra romànica geminada, que va quedar oculta amb la construcció del campanar de torre. La il·luminació de nau es resol únicament per un òcul situat en el mur de ponent, al costat del qual es van obrir dos petits portals. L'accés a l'església es fa des de migdia per un portal d'estil renaixentista, amb pilastres acanalades als brancals i llinda motllurada, que està coberta per un porxo creat en l'espai d'unió amb la rectoria. La façana de ponent estava tapada per diversos cossos relacionats amb la rectoria, que van ser enderrocats i han deixat a la vista la base del campanar torre i la façana de tramuntana de la rectoria. Entre els murs de llevant i tramuntana hi ha diversos contraforts. El parament dels murs és de pedra lligada amb argamassa revestits amb morter de calç, tot i que en algunes parts com al campanar presenta carreus de petites dimensions.

Història

El temple va ser consagrat pel bisbe Gotmar l'any 898, sota petició de l'abadessa Emma. Els vestigis materials localitzats a la cripta apunten a l'existència d'un lloc de culte anterior a l'església, amb enterraments datats entre els segles VI i VII. El temple erigit per Emma ja disposava d'un altar on s'hi va jurar el testament d'Odesind. A principi del segle XII es va construir una nova església sobre l'anterior, a petició del senyor del vilar d'Aiguafreda, Rotlan Guillem, del sacerdot Bernat Ramon i d'altres feligresos. Va ser consagrada pel bisbe de Vic, Arnau de Malla, el gener del 1105. La nova església tenia tres altars dedicats a Sant Martí, Sant Pere i Sant Climent, així com un cementiri i una sagrera, a l'entorn de la qual no s'hi va establir cap nucli de població. Durant el segle XV va afegir-se un altar dedicat a Nostra Senyora de Gràcia, així com posteriorment al Roser, a Sant Isidre i a Sant Antoni de Pàdua. Tanmateix, no va ser fins al segle XVII que van començar a afegir-se capelles laterals, entre les que hem de destacar la del Sant Crist, el qual va gaudir d'una gran devoció entre la població. Les intervencions d'aquest període van afectar l'estructura de l'església, que ja es trobava malmesa per les condicions d'humitat del subsòl, motiu pel qual van haver-se de reforçar fins a deixar ocult exteriorment l'edifici romànic. L'antic campanar d'espardenya va ser substituït per l'actual l'any 1668. Les pluges abundants de la primavera de 1853 van afectar novament l'estructura de la construcció, que va ser reparada de nou gràcies a l'esforç dels feligresos. Uns anys més tard, l'església va perdre les seves funcions parroquials, que va adquirir l'església de la Immaculada Concepció, construïda al segle XVII en el petit nucli de població que s'havia creat a l'entorn del camí ral. Des d'aleshores, l'església antiga va començar a denominar-se "Aiguafreda de Dalt". El rector va residir-hi fins a l'esclat de la Guerra Civil, quan l'església va ser saquejada i va destruir-se la imatge del Sant Crist. L'any 1940 es va portar una nova imatge i el seu culte va quedar restituit.

Bibliografia

BURON, V. (1980). Esglésies romàniques catalanes: Guia. Barcelona: Artestudi Edicions. Catàleg de Masies i Cases Rurals d'Aiguafreda. Ajuntament d'Aiguafreda, 2010. COMAS, P. (1994). Esglésies i ermites del Montseny i del seu entorn. Cardedeu: Museu- Arxiu Tomàs Balvey. GAVÍN, J.M. (1981). Inventari d'Esglésies. Vallès Oriental. Barcelona: Editorial Pòrtic. Inventari del Patrimoni Arquitectònic del Parc del Montseny. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona. Inventari del Patrimoni Cultural Immobile de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic. Aiguafreda (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya. OLIVER, J.; JAIME, M. (2013). "La cova-cripta d'Aiguafreda i l'església de Sant Martí en els inicis del procés de feudalització", VIII Jornades d'Estudiosos del Montseny. Girona: Universitat de Girona. PLADEVALL, A. (dir.) (1991). Catalunya Romànica. Vol. XVIII El Vallès Occidental, El Vallès Oriental. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. PLADEVALL, A. (1999). Guies Catalunya Romànica Comarcals: el Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Barcelona: Pòrtic. Pla Especial de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Parc del Montseny. (2008). Inventari del Patrimoni Construït del Montseny. Àrea d'Espais Naturals. Diputació de Barcelona. SOLÀ, F. (1983). Aiguafreda. Temes Aiguafredencs I. Barcelona: Editorial Humanitas. SOLDEVILA, J. (dir.) (1998). Aiguafreda: 1100 anys d'història. Aiguafreda: Ajuntament d'Aiguafreda. VALL, R. (1983). El romànic del Vallès. Sabadell: Editorial AUSA.

